

I

ich-forma

(něm. *ich* = já)

Ich-forma označuje vyprávění v 1. os. j. č. Užívá ji přímý vypravěč* nebo lyrický mluvčí*, protože působí přesvědčivě jako vyjádření vlastního osobního prožitku. Vyprávění ich-formou je zvláštní i tím, že děj v pásmu postav je nahlížen jen v zorném úhlu vyprávějíci postavy, vidí a hodnotí ho jen tak, jak jí to umožňuje její charakteristika*. Mluvíci ich-formy vypovídá prostřednictvím vyprávění o ději (či popisem lyrické situace) i o sobě (v lyrice převážně o sobě).

V epice* je pravidlem v žánru deníku*, autobiografie*, fejetonu*, ale nacházíme ji i ve sci-fi* literatuře, v níž činí věrohodným fantastické svědectví:

Byli to, jak jsem nyní viděl, tvorové nepředstavitelně vzdálení všem pozemským měřítkům. Měli objemná okrouhlá těla – nebo to spíše byly hlavy – přes metr v průměru. Tvář postrádala nozdry – jak se zdá, chybí Martanům zcela čichový smysl. Na přední straně této hlavy či těla – nevím sám dobře, co je přesnější – se nacházela jedna nepárová bubínkovitá oblast napjaté pokožky, anatomicky později určená jako ucho.

Herbert George Wells [herbrt džórdž velz], *Válka světů*

Mluvíci ich-formy může některé situace prožívat a vyjadřovat jako člen skupiny, za niž momentálně mluví – pak změní ich-formu vyprávění za **wir-formu** (něm. *wir* = my):

Můj tatínek je opravdu senzační. Přivázali jsme ho šňůrou na prádlo ke stromu...

R. Goscinny, *Mikulášovy prázdniny*

impresionismus

(z franc. *l' impression* = dojem)

Impresionismus je směr v realistickém umění, jehož autoři zobrazovali svět v bohatství jeho tvarů, barev a zvuků jako zdroj svých **subjektivních smyslových zážitků, dojmů a nálad**. Rozvíjel se především v poslední čtvrtině 19. století a začátkem 20. století, ale už v 60. letech 19. století na sebe upozornili novým stylem francouzští malíři, kterým bylo nejdříve posměšně přezdíváno impresionisté (C. Monet, A. Renoir ad.). Impresionismus však brzy začali vyznávat i hudebníci a literáti, především lyričtí básníci (P. Verlaine, A. Rimbaud). Vytvářeli obraz skutečnosti jako svůj momentální smyslový zážitek

a citový prožitek (jako obraz své duše) schopný i u čtenáře vyvolat podobnou náladu. K líčení prožívané situace užívali originálních metafor a epitet, vzbuzujících smyslově názorné představy barev a zvuků, synestézie*, zvukomalby* (onomatopoeie) a zvukosledu* jako prostředků vypovídajících o citovém hodnocení situace. Rozvíjela se přírodní a milostná lyrika jako umění smyslů a citu, objevovaly se delší pasáže líčení v epické próze a dramatu (zde jako obraz citových stavů postav, např. v hrách Rusa Antona Pavloviče Čechova nebo Fráni Šrámka, např. *Měsíc nad řekou*). Z českých básníků jako impresionista vynikal Antonín Sova (např. sbírkou *Květy intimních nálad*). Impresionismus zbavoval skutečnost kulturních, symbolických významů, básníci viděli „věci o sobě“ v jejich smyslově vnímatelné podobě, slovy jako by malovali - např. světlo a stín se staly především vizuálními kvalitami ve své proměnlivosti, obrazy vody pozbyly své romantické tajuplnosti a staly se především měnícím se zrcadlem hladiny, na níž se v neopakovatelné atmosféře chvěl obraz nebe i člověka. Např. v Sovově básni *Květ narcisu* není květina představena v souvislosti s antickým bohem Narcisem nebo tehdy módní květomluvou, ale „jen“ jako překrásná květina vzrušující svým tvarem, barvou a vůní básníkovy smysly a milostné city: *Mně zdá se, jak by v jeho snůh / byl vtělen úběl skrání tvých // a s jeho vůní jak tvůj dech / by vál sem hebkých na křídlech. // Oh noci, noci, když ty sníš, / mně z vázy narcis voní blíž.*

ineditní literatura – viz edice

(z lat. *in* = ne, *editio* = porod dítěte, vydání díla)

interpretace

(z lat. *interpretatio* [interpretáci] = výklad, vysvětlení)

Povídáme-li si o pocitech, představách a myšlenkách, které v nás literární dílo svými významy vzbudilo, pak sdělujeme svou čtenářskou interpretaci literárního díla. Výsledkem takového výkladu je např. zápis do čtenářského deníku. Odbornou interpretací je např. literární kritika otištěná v novinách nebo v odborném časopise. Interpretací tedy rozumíme uvědomělou četbu a následné úvahy o významech textu. Čím větší je naše čtenářská a životní zkušenost a literární vzdělanost, tím lépe jsme schopni literatuře porozumět a interpretovat její významy v literárních a životních souvislostech – kontextech*.

intertextualita

(z lat. *inter* = mezi, *texere* = tkát, stavět)

Intertextualita je významový vztah mezi texty; je předpokladem pro existenci a působení literárního kontextu*. Díky významovým vztahům mezi texty